

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert
mellomrom. Legg ved
portrettfoto.

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan
bli korta ned. Legg ved
portrettfoto.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør

Velaug H. Sælid
velaugh@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Ingrid Grønli Åm
ingridga@klassekampen.no
Redaksjonssekretær

Klassekampen honorerer normalt ikkje innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkaar

DEBATT ▶

Regjeringen har en enestående mulighet til å gjøre både miljøvernere og skognæring til lags.

Gammelskogens fordeler

Anne Sverdrup-Thygeson,
Erik Framstad og Ketil Skogen
KRONIKK

Skogindustrien sliter. Myndigheter og politiske partier kappes om å fjerne begrensninger og øke støtten til skogsveier og hogst. Det skal hogges i områder som aldri før har vært flatehogd. Slik skog har så langt «vernet seg selv». Den har fått stå i fred, fordi det ikke har vært lønnsomt å hogge den. Dette kan nå bli endret. Dersom regjeringen øker subsidiene til veibygging og hogst i veiløse områder, vil denne skogen bokstavelig talt stå lagelig til for hogg.

Samtidig vet vi at skog som er lite påvirket av mennesker, har andre egenskaper og artssamfunn enn moderne kulturskog. Skal vi ta vare på naturmangfoldet, må vi verne slik skog. I fjor skrev naturvernorganisasjoner og skognæring i fellesskap et brev til regjeringen der de ba om mer penger til skogvern. Skogeiere står i kø for å tilby skog til frivillig vern, om bare myndighetene kan følge opp med erstatning. Denne muligheten må regjeringen gripe, heller enn å legge til rette for hogst i områder vi for all del må ta vare på. Her skal vi forklare hvorfor.

Skog er et sammensatt og komplekst økosystem. Seksti prosent av alle arter i landet lever her, samt halvparten av Norges truede og nær truede arter. Særlig i gammel, lite påvirket skog finner vi et rikt og unikt biologisk mangfold.

Vi vet etter hvert mye om hva som er viktig for de rareste og særreste av skapningene i skogen. Her snakker vi om rosenkjuke, reliktbukk og andre arter med underlige navn. Men hva gjemmer seg bak disse navnene? Jo, arter som har utviklet seg over tusenvis av år, som har sin selvstendige rett til å leve. Disse artene inngår i et komplekst system vi ikke kjenner omfanget av eller de langsiktige konsekvensene av å endre. De trives ikke i den velstelte kulturskogen vi skaper gjennom hogst og planting. Derfor har nesten 2000 skoglevende arter havnet på den såkalte Rødlista – en liste over arter som er truet eller nær truet av utrydding.

Hvorfor sliter så mange arter i dagens skog? Hva er den store forskjellen mellom en naturskog og en velskjøttet kulturskog? Oppsummert er det to hovedfaktorer: skikkelig gamle trær, samt mye og variert dødt virke.

Et grantre kan bli 400–500 år gammelt. Vanlig alder for skog som flatehogges er 80–100 år. Trærne hogges altså omtrent når en fjerdedel av livsløpet er fullført. Dette har konsekvenser for artene som lever i skog, for på de gamle trærne finnes moser, lav og insekter som ikke dukker opp på unge trær. Men det stopper ikke der – det er når de gamle trærne dør, at det virkelig blir liv. Hele 6000 arter lever av død ved i Norge, først og fremst insekter og sopp. Til sammenligning har vi bare om lag 300 fuglearter og 88 pattedyr i landet.

De vedlevende artene har ulike krav til hva slags død ved de vil ha. Derfor er variasjonen i naturskog så viktig. Her ligger stokker som er så store at du ikke kan skritte over dem. Slike grove læger er spesielt viktige for mange av de truede artene. Noen læger er preget av hundre år med råte og byr på livsmiljø for spesialiserte arter. Mye av variasjonen er vanskelig for oss mennesker å få øye på. Vi vet for eksempel at noen vedlevende arter foretrekker trær som har dødd på en bestemt måte, eller

trær som har vokst spesielt sakte.

Forskningen viser at naturskogen har både mer død ved og annerledes død ved enn dagens kulturskog. Selv om mengden død ved i skog er i økning, viser en rapport fra Norsk institutt for skog og landskap at norsk kulturskog bare har 15–30 prosent av mengden død ved vi finner i naturskog. Og den største forskjellen finner vi nettopp for de store døde stokkene – de som mange truede arter foretrekker. Samme rapport slår fast at mengden av storvokst dødt granvirke i dagens hogstmodne skog er mindre enn fem prosent av det forskerne fant i en

«Skogeiere står i kø for å tilby skog til frivillig vern, om de tilbys erstatning»

rest av naturskog i Nordmarka. Artsdatabanken rapporterer at 20 prosent av alle rødlistearter er avhengige av eldre skog med mye død ved. Derfor er det svært viktig at vi tar vare på de siste restene av lite påvirket skog.

Det er en årsak til at det står igjen produktiv skog som ikke er

berørt av moderne flatehogst. Denne skogen ligger gjerne vanskelig til – det kan være langt til vei, eller bratt, eller begge deler. Det koster mer enn det smaker å hogge her, og utbyttet blir null eller negativt – derav begrepet «nullområder». Statlig subsidiering av skogsveibygging og drift i bratt terreng kan likevel gjøre det lønnsomt å hogge.

Men der utbyttet for skogeier kan være null, kan utbyttet for det biologiske mangfoldet være stort. En undersøkelse fra Vestlandet, en aktuell region for økt veibygging, viste at hele 64 prosent av det undersøkte arealet i nullområder inneholdt viktige livsmiljø for rødlistede arter. Hovedrapporten om Miljøregistrering i skog, et prosjekt finansiert av Landbruks- og matdepartementet, slår fast at nullområder er viktige arealer for rødlistearter.

Noe veiløs skog ligger i det som kalles villmarkspregede områder; mer enn fem kilometer fra større tekniske inngrep. Her får man i dag ikke statlig støtte til å bygge skogsvei. Dette vil skognæringen og mange politikere endre, for å kunne hogge her. Men en studie fra Skogforsk viser at det er flere livsmiljø for rødlistede arter i skog som ligger langt fra vei. Dermed kan villmarkspregede skogområder ha en viktig funksjon for å oppfylle Norges forpliktelser om å ta vare på det biologiske mangfoldet. I tillegg er slike områder viktige for friluftslivet og for vår opplevelse av opprinnelig natur.

Norges skogvern utgjør i dag 2,7 prosent av produktiv skog. Miljøorganisasjonene har tatt til orde for å øke skogvernet til ti prosent for å fylle våre internasjonale forpliktelser. Så langt er SV eneste parti som har støttet dette.

Skog som ikke tidligere har vært flatehogd, utgjør en opplagt mulighet til å øke verneandelen. Der slik skog attpåtil ikke er lønnsom å hogge, kan vern utgjøre en vinn-vinn løsning. Men da må staten putte pengene i riktig pott.

Anne Sverdrup-Thygeson, professor ved Institutt for naturforvaltning, UMB
Erik Framstad, forskningssjef ved Norsk institutt for naturforskning
Ketil Skogen, seniorforsker ved Norsk institutt for naturforskning

FOTO: KLAUS
HØILAND